

ความคิดความเชื่อเชิงอุดมการณ์ในการบริหารสังคมไทย
Ideological Ideas and Value in the Thai Social Administration

ประจักษ์ น้าประสานไทย¹

Prajuck Numprasanthai¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ พยายามทำความเข้าใจชุดความคิดความเชื่อและทัศนคติเชิงอุดมการณ์ในการบริหารสังคมไทย ตั้งแต่ยุคสุโขทัยจนถึงปี พ.ศ.2550 ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงชุดความคิดความเชื่อทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทัศนคติการมองปัญหาสังคม ทัศนคติเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐที่ประกอบกันขึ้นเป็นอุดมการณ์การบริหารสังคม

คำสำคัญ : ชุดความคิด ความเชื่อและทัศนคติเชิงอุดมการณ์ในการบริหารสังคม การบริหารสังคม

ABSTRACT

This research attempted to understand some aspects of the Thai social administration ideologies since Sukhothai era to B.E. 2550 (2007). The results of the research indicated the set of social, economic and political beliefs / ideas, view of social problems, view of social welfare and view of social work practice.

Keywords : Ideological set of beliefs, Ideas and value, Social administration

E-mail : prajuck_npst@hotmail.com

คำนำ

ในการถกเถียงเชิงวิชาการถึงแก่นแท้ของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสังคม นโยบายสังคม สวัสดิการสังคม และการสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการมักให้ความสนใจไปที่บทบาทของอุดมการณ์ โดยมองว่าอุดมการณ์เป็น point of departure หรือประเด็นหลักของการเปลี่ยนแปลงในเรื่องดังกล่าว

ไอเอทริดีส (Iatridis, 1994, p. 56) ตั้งคำถามไว้อย่างน่าสนใจว่าทำไมประชาชนและประเทศต่างๆ จึงมีหลักการเชิงบรรทัดฐานและทัศนคติในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นธรรมทางสังคม ความเท่าเทียม ความรักชาติและความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อชาติ ความต้องการที่จะให้ชาติเจริญก้าวหน้า ความเห็นเรื่องการทำแท้ง และการเลือกปฏิบัติในเรื่องต่างๆ แตกต่างกัน? ยุติธรรมหรือไม่ ถ้าคนรวยจะรวยยิ่งขึ้นและคนจนจะยิ่งจนลง? นักวางแผนนโยบายสังคมควรดำเนินการกับบรรดาค่านิยมและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือลักษณะการเป็นอยู่ของมนุษย์ สังคม และจริยธรรมอย่างไร? ยุทธศาสตร์นโยบายสังคมใดที่เหมาะสมต่อการประสบ

¹ ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ. ชลบุรี 20131

Department of Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University, Chonburi 20131

ความสำเร็จในการกระจายความเป็นธรรมและการจัดการเลือกปฏิบัติ? คำถามเหล่านี้ อาจมีคำตอบได้หลากหลาย แต่ศูนย์กลางคำตอบของแต่ละประเด็นคงอยู่ที่บทบาทของอุดมการณ์เป็นสำคัญ

อุดมการณ์จึงมีอิทธิพลต่อบทบาทของรัฐ พฤติกรรมของบุคคล องค์การเชิงสถาบันของสังคม ธรรมชาติหรือลักษณะของนโยบายรัฐบาล ตลอดจนบรรยากาศการปฏิรูปสังคม และ/หรือการดำรงไว้ซึ่งสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ บรรดาภาพพจน์หรือภาพลักษณ์ และเอกลักษณ์ต่างๆ ที่เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาจากอุดมการณ์จะบอกให้เรารู้ว่าเราเป็นคนพวกไหน กลุ่มไหน และสังคมที่เราอยู่อาศัยนี้เป็นสังคมลักษณะใด อุดมการณ์จึงเป็นสิ่งที่ชี้นำพฤติกรรม การกระทำในเชิงสังคมที่สำคัญของประชาชน กลุ่มบุคคล และชุมชนต่างๆ ในการเลือกเป้าหมายและวิธีการที่พวกเขาจะบรรลุความสำเร็จ นโยบายสังคมที่สำคัญและการเปลี่ยนแปลงทางสถาบันแทบจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าไม่มีการปรับตัวในโครงสร้างฐานทางอุดมการณ์

เดอ ทอคเคอวิลล์ (De Tocqueville) กล่าวว่า “ หากปราศจากอุดมการณ์เสียแล้ว สังคมก็อาจจะตั้งอยู่หรือเจริญเติบโตต่อไปได้ เหตุว่าเมื่อมนุษย์ไม่มีความเชื่อมั่นร่วมกันในความคิดอันใดอันหนึ่ง มนุษย์ก็ไม้อาจดำเนินการใดๆ ร่วมกันได้ เมื่อขาดพฤติกรรมดังกล่าว มนุษย์ก็ยังคงมีอยู่ (ในโลก) แต่จะปราศจากสิ่งที่รู้จักกันว่า “สังคม” ” (อ้างถึงใน จรุง สุภาพ, 2532, น.6)

ในมิติของการบริหารสังคม ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจรัฐที่มีอุดมการณ์การบริหารสังคมแตกต่างกันย่อมมีแนวทาง วิธีการ กระบวนการในการแก้ไข ป้องกันปัญหาสังคมแตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีอุดมการณ์หรือแนวคิดความเชื่อแบบเสรีนิยมก็จะมองว่าความยากจนและความทุกข์ยากในการดำเนินชีวิตของคนยากคนจนเป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล ไม่ใช่ปัญหาที่เกิดจากระบบหรือโครงสร้าง การสร้างระบบสวัสดิการเพื่อช่วยคนยากคนจนด้วยการแทรกแซงระบบจึงเป็นการทำลายกลไกตลาด สวัสดิการสังคมควรเป็นเรื่องของความโอบอ้อมอารีที่มนุษย์มีต่อกันเป็นการส่วนตัวมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของรัฐ สวัสดิการสังคมตามแนวคิดเสรีนิยมจึงมิใช่สิทธิพื้นฐานทางสังคม ขณะที่ผู้ที่มีอุดมการณ์หรือแนวคิดความเชื่อแบบมาร์กซ์ก็จะมองว่าการแก้ปัญหาสังคมที่จะทำให้คนยากคนจนมีชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนได้ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงระบบกรรมสิทธิ์และระบบสังคมที่ทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นของชนชั้นนายทุน มาสู่ระบบสังคมนิยมที่ทรัพย์สิน และปัจจัยการผลิตเป็นของชนชั้นแรงงาน การเปลี่ยนแปลงลักษณะนี้เท่านั้นที่จะทำให้ดอกผลที่เกิดจากปัจจัยการผลิตเป็นของผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นคนยากคนจนอย่างแท้จริง ส่วนการจัดสวัสดิการสังคมโดยรัฐในระบบทุนนิยมนั้น ผู้มีแนวคิดแบบมาร์กซ์มองว่าเป็นเพียงการปิดบังการขูดรีดและความไม่เสมอภาคที่มีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่ความต้องการดำรงไว้ซึ่งระบบทุนนิยม ขณะที่ผู้ที่มีอุดมการณ์หรือแนวคิดความเชื่อแบบเฟเบียน (Fabianism) ซึ่งเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอุดมการณ์หรือแนวคิดความเชื่อแบบมาร์กซ์กับเสรีนิยม ก็จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างทั่วด้านตามแนวคิดความเชื่อแบบมาร์กซ์ แต่ต้องการให้ค่อยเป็นค่อยไป รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาแทรกแซงและควบคุมกลไกตลาด เพื่อให้ชนชั้นล่างมีโอกาสทางสังคมสูงขึ้นโดยไม่ทำลายระบบทุนนิยม

ในสังคมไทยดั้งเดิม ที่จารีตการปกครองตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ยังไม่มีมีนักคิดเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพและความเท่าเทียมในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ผู้ปกครองในระดับกษัตริย์จะช่วยเหลือเจือจานอาณาประชาราษฎร์ตามหลักทศพิธราชธรรม ส่วนผู้ปกครองในระดับรองๆลงมาซึ่งมีความสัมพันธ์ทางอำนาจกับบริวารแวดล้อมและชาวบ้านในลักษณะเจ้านาย-ลูกน้อง หรือ ผู้ใหญ่-ผู้น้อย ก็จะช่วยเหลือเกื้อกูลคนในสังกัดแบบอุปถัมภ์ค้ำจุน ขณะที่ลูกน้องหรือผู้น้อยก็มีหน้าที่รับใช้เจ้านายหรือผู้ใหญ่ เมื่อสิ้นสุดระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แนวคิดการบริหารสังคมเชิงอุดมการณ์ได้ถูกนำเสนอในเค้าโครงเศรษฐกิจของ

คณะราษฎรแต่ก็ไม่ได้ถูกนำมาใช้เพราะผู้มีอำนาจที่มีแนวคิดความเชื่อที่แตกต่างในยุคนั้นคัดค้าน หลังจากนั้นเป็นต้นมาแนวคิดการบริหารสังคมของไทยก็หันมาให้ความสำคัญอยู่เฉพาะกับงานด้านการประชาสังเคราะห์เป็นหลัก จนกระทั่งในทศวรรษที่ผ่านมาแนวคิดที่จะให้มีการมีการเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่ส่วนเสี้ยวของความเป็นรัฐสวัสดิการก็มีความเป็นรูปธรรมขึ้น ซึ่งถือเป็นการปฏิรูปภาคสังคมที่สำคัญ โดยเฉพาะการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2540 กำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายรายได้ให้เป็นธรรม (มาตรา 83) กำหนดสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการศึกษาพื้นฐานเป็นเวลา 12 ปี โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย (มาตรา 43) กำหนดสิทธิของประชาชนที่จะได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานอย่างเสมอภาค (มาตรา 52) กำหนดสิทธิของผู้ยากไร้ที่จะได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (มาตรา 52) กำหนดสิทธิของผู้สูงอายุที่มีรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพที่จะได้รับการสงเคราะห์จากรัฐบาล (มาตรา 54) กำหนดสิทธิของคนพิการและทุพพลภาพที่จะได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ (มาตรา 55) อีกทั้งกำหนดนโยบายแห่งรัฐในการส่งเสริมให้ประชกรวัยทำงานมีงานทำ โดยได้ค่าจ้างที่เป็นธรรม (มาตรา 86)

ต่อมา แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2540 ได้สิ้นสุดลงตามประกาศฉบับที่ 3 ลงวันที่ 19 กันยายน 2549 ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข แต่ความต้องการหรือเจตนารมณ์ที่อยากจะให้สังคมไทยเป็นรัฐที่ให้ความสำคัญกับการดูแลทุกข์สุขของประชาชนในลักษณะเดียวกับรัฐธรรมนูญฉบับที่สิ้นสุดลงก็ยังคงปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน เช่น มาตรา 49 บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก มาตรา 51 บัญญัติให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย มาตรา 53 บัญญัติให้บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปี บริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา 54 บัญญัติให้บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา 55 ที่บัญญัติให้บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปรากฏการณ์ทางอุดมการณ์ ซึ่งมีผลกระทบโดยตรง ต่อการบริหารสังคมที่นักบริหารสังคมและผู้ปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในกระบวนการบริหารสังคมจะต้องขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มคนจนและคนด้อยโอกาส

ในฐานะนักวิชาการด้านการบริหารสังคม ผู้ศึกษามีความเห็นว่าที่ผ่านมากการศึกษาวิจัยทางด้านการบริหารสังคม สวัสดิการสังคม หรือการสังคมนโยบายรัฐในประเด็นทางอุดมการณ์ยังปรากฏให้เห็นน้อย การศึกษาที่เผยแพร่ส่วนใหญ่ก็มักเป็นการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์หรือไม่ก็เป็นการนำเสนอภาพของสังคมที่ควรจะเป็นตามนโยบายของรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมือง นักการเมือง โดยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์ที่เชื่อมโยงกับอุดมการณ์หรือเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา

วิเคราะห์ชุดความคิดความเชื่อและทัศนคติเชิงอุดมการณ์ที่ผู้มีอำนาจภาครัฐ ใช้เป็นแนวทางในการบริหารสังคมไทย

วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

เพื่อค้นหาชุดความคิดความเชื่อทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทัศนคติการมองปัญหาสังคม ทัศนคติเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์ที่ผู้มีอำนาจภาครัฐใช้เป็นแนวทางในการบริการสังคมไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2550)

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสร้างข้อค้นพบเกี่ยวกับชุดความคิดความเชื่อเชิงอุดมการณ์ของการบริการสังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2550)

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และทัศนะทางอุดมการณ์	สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1768 - 1981)	
	พ.ศ.1822 - 1842	พ.ศ.1890 - 1917
• ความคิด ความเชื่อทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม - เชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาติน้ำ - ไม่มีมีโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ 	<ul style="list-style-type: none"> - มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาติน้ำ - ไม่มีมีโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ
• ความคิด ความเชื่อทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาสมเสรีนิยมแบบพ่อขุน 	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินา
• ความคิด ความเชื่อทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบกระจายอำนาจ - กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดปกครองประชาชนแบบพ่อกับลูก - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบธรรมราชา - กษัตริย์อยู่ในฐานะธรรมราชา - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนะการมองปัญหาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน
• ทัศนะทางสวัสดิการสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคมและการบริการสังคมบางประการแบบชั่วคราวครั้งชั่วคราวแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคน 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคมบางประการแบบชั่วคราวครั้งชั่วคราวแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคน
• ทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา
• ความคิดความเชื่อและทัศนะรวบยอด	<ul style="list-style-type: none"> - ไพร่ฟ้าหน้าใส , บำบัดทุกข์บำรุงสุขอาณาประชาราษฎร์ - พ่อขุนอุปถัมภ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชจรรยาวัตร - การนำพาประชาชนข้ามวิฤตสงสารไปสู่นิพพาน - ธรรมราชา

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และทัศนะทางอุดมการณ์	สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893 - 2310)	
	พ.ศ. 1893 - 1991	พ.ศ. 1991 - 2310
• ความคิด ความเชื่อทางสังคม	- มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรมชาติหน้า - ไม่มีมโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ / สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ	- มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรมชาติหน้า - ไม่มีมโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ / สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ
• ความคิด ความเชื่อทางเศรษฐกิจ	- บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินา	- บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินา
• ความคิด ความเชื่อทางการเมือง	- การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบกระจายอำนาจ - กษัตริย์อยู่ในฐานะจักรพรรดิหรือธรรมจักรราชาธิราช มีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์	- การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จแบบรวมอำนาจ - กษัตริย์อยู่ในฐานะเทวราชา มีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนะการมองปัญหาสังคม	- เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหามาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน	- เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน
• ทัศนะทางสวัสดิการสังคม	- เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคมบางประการ แบบชั่วคราวชั่วคราวแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคน	- เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคมบางประการ แบบชั่วคราวชั่วคราวแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคน
• ทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์	- ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา	- ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา
• ความคิดความเชื่อ และ ทัศนะรวบยอด	- ความมั่นคงของอาณาจักร - เทวราชา	- ความมั่นคงของอาณาจักร , ทุกข์สุขอาณาประชาราษฎร์ , บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข - เทวราชา - ทศพิธราชธรรม

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และทัศนะทางอุดมการณ์	สมัยธนบุรี (พ.ศ.2310 - 2325)	สมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 – 2397)
• ความคิด ความเชื่อ ทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เภรกรรมชาติหน้า - ไม่มีมโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ 	<ul style="list-style-type: none"> - มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เภรกรรมชาติหน้า - ไม่มีมโนทัศน์เรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ
• ความคิด ความเชื่อ ทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินา 	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาผสมทุนนิยมเจ้าขุนมูลนาย
• ความคิด ความเชื่อ ทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบกระจายอำนาจ - กษัตริย์อยู่ในฐานธรรมิกราชาธิราช มีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบกระจายอำนาจ - กษัตริย์เป็นทั้งเทวราชาและพุทธราชา มีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนะการมองปัญหา สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหามาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน
• ทัศนะทางสวัสดิการ สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มิมโนทัศน์ทางสวัสดิการสังคม ด้านการสงเคราะห์สังคม/การช่วยเหลือทางสังคมบางประการแบบชั่วคราวชั่วคราวแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคน 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคม ด้านบริการสังคม(มีการตั้งโรงเรียนหลวงเพื่อจัดการศึกษาแบบให้ทานแก่ลูกหลานราษฎร) ควบคู่ไปกับสวัสดิการสังคมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคม
• ทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคม สงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา
• ความคิดความเชื่อ และทัศนะรวบยอด	<ul style="list-style-type: none"> - ความเป็นปึกแผ่นของบ้านเมือง - ธรรมิกราชาธิราช 	<ul style="list-style-type: none"> - ความมั่นคงของราชอาณาจักร - ความร่มเย็นเป็นสุข - สมบูรณาญาสิทธิราชย์

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และทัศนะทางอุดมการณ์	สมัยรัตนโกสินทร์	
	พ.ศ. 2398 - 2411	พ.ศ. 2411 - 2475
• ความคิด ความเชื่อทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มองมนุษย์ด้วยกันอย่างไม่เท่าเทียม มีการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามศักดินา - เชื่อเรื่องบาปบุญ เภรกรรม ซาติหน้า ขณะเดียวกัน ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ก็เริ่มเข้ามามีบทบาท - ไม่นิมนต์คนเรื่องสิทธิเสรีภาพ / สิทธิมนุษยชน - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มคำนึงถึงความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม แต่ก็ยังมีการแบ่งชนชั้นทางสังคม - เชื่อเรื่องบาปบุญ เภรกรรม ซาติหน้า ขณะเดียวกัน ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ก็เริ่มเข้ามามีบทบาท - ชำราชากรมีค่านิยมรับใช้กษัตริย์ เป็นเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ
• ความคิด ความเชื่อทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาผสมทุนนิยม เจ้าขุนมูลนายและทุนนิยมเสรีจากต่างประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาผสมทุนนิยม เจ้าขุนมูลนายและทุนนิยมเสรีจากต่างประเทศ
• ความคิด ความเชื่อทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบกระจายอำนาจ - กษัตริย์เป็นธรรมราชาที่มีลักษณะผสมผสานระหว่าง ตะวันออกกับตะวันตก แต่ยังมีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - รัฐมีพันธะหน้าที่ในการป้องกันภัยภายนอกและดูแลความสงบเรียบร้อยภายในเป็นหลัก - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักกรรมทางพุทธศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - การเมืองเป็นเรื่องของเจ้าขุนมูลนาย - เชื่อในการปกครองระบอบเผด็จการอำนาจนิยมแบบรวมอำนาจ - กษัตริย์มีอำนาจสูงสุดเหนือชีวิตประชาชน - พันธะหน้าที่ของรัฐขยายขอบเขตกว้างขึ้น - ผู้ปกครองกับประชาชนสัมพันธ์กันภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักกรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนะการมองปัญหาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรม - เป็นปัญหาจากตัวปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก 	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผลมาจากเวรกรรมของแต่ละบุคคล - เป็นปัญหาของปัจเจก - เป็นปัญหาจากการถูกรัฐอื่นรุกราน โดยเฉพาะจากประเทศตะวันตก
• ทัศนะทางสวัสดิการสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมด้านการสงเคราะห์สังคม การช่วยเหลือทางสังคมและด้านบริการสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - มโนทัศน์ด้านบริการสังคมขยายกว้างและเป็นระบบขึ้น มีการจัดบริการด้านการศึกษาและสาธารณสุขที่เป็นทางการให้กับประชาชน
• ทัศนะเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - ประชาชนต้องดูแลตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในหมู่ญาติมิตร - มีการทำบุญให้ทานแก่ประชาชนบางกลุ่มบางคนเป็นครั้งคราวตามหลักการ ความเชื่อทางศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มมีการจัดตั้งองค์กรสังคมสงเคราะห์ อาทิ สภาอุณาโลมแดง (พ.ศ.2436) ที่ต่อมาพัฒนาเป็นสภากาชาดไทย - มุ่งบรรเทาปัญหาความทุกข์ยากเฉพาะหน้า
• ความคิดความเชื่อ และทัศนะรวบยอด	<ul style="list-style-type: none"> - การรักษาเอกราชอธิปไตย - การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคมให้ทันสมัย - ความอบอุ่นปลอดภัยแก่ประชาชน ดุจบิดาให้ความคุ้มครองบุตร 	<ul style="list-style-type: none"> - การอยู่ดีกินดี , รมเย็นเป็นสุข , ทุกข์สุขของราษฎร , ความเป็นอยู่ที่ดี - สมบูรณาญาสิทธิราชย์

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และ ทัศนะทางอุดมการณ์	สมัยรัตนโกสินทร์	
	พ.ศ. 2475 - 2500	พ.ศ. 2500 - 2516
• ความคิด ความเชื่อทาง สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิ เสรีภาพและ ความเสมอภาค - ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ขยายวงกว้างขึ้น แต่ ความเชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาตินี้ก็ยังยังคงมีบทบาท - ชำราชการมีค่านิยมเจ้าขุนมูลนาย ประชาชน มีค่านิยม ยกย่องผู้มีอำนาจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ขยายวงกว้างขึ้น แต่ ความเชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาตินี้ก็ยังยังคงมีบทบาท - ชำราชการมีค่านิยมเจ้าขุนมูลนาย ประชาชน มีค่านิยม ยกย่องผู้มีอำนาจ
• ความคิด ความเชื่อทาง เศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมแห่งชาติตาม อุดมการณ์เศรษฐกิจชาตินิยม - รัฐบาลเริ่มขยายบทบาทของรัฐวิสาหกิจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และส่งเสริมการ ลงทุนจากต่างประเทศ - รัฐบาลจำกัดขอบเขตและลดบทบาทการแทรกแซงกิจกรรมทาง เศรษฐกิจ
• ความคิด ความเชื่อ ทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการปะทะกันของวัฒนธรรมอำนาจนิยมและวัฒนธรรม สังคมนิยมประชาธิปไตย - ความแข็งแกร่งกว่าของวัฒนธรรมอำนาจนิยม ทำให้ การเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำทางอำนาจที่มาจาก ข้าราชการซึ่งเชื่อในการปกครองแบบเผด็จการอำนาจนิยม คณาธิปไตย อมาตยาธิปไตย - กษัตริย์อยู่ในฐานะประมุขรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ - ผู้ปกครอง/นักการเมืองสัมพันธ์กับประชาชนภายใต้ระบบ อุปถัมภ์ - การยึดหลักกรรมทางพุทธศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมอำนาจนิยมเข้มแข็งขึ้น ทำให้การเมืองเป็นเรื่องของ ชนชั้นนำทางอำนาจที่มาจากข้าราชการซึ่งเชื่อในการปกครอง แบบเผด็จการอำนาจนิยมคณาธิปไตย อมาตยาธิปไตย - กษัตริย์อยู่ในฐานะประมุขรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ - ผู้ปกครอง/นักการเมืองสัมพันธ์กับประชาชนภายใต้ระบบ อุปถัมภ์ - การยึดหลักกรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนะการมองปัญหา สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีการมองปัญหาสังคมกว้างถึงระดับโครงสร้าง และเห็นว่า ความทุกข์ยากของสามัญชนเกิดจากการกดขี่ขูดรีดของ ผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับปัญหาภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ปัญหาสังคมที่เกิดจากการที่คนในสังคมขาดหลักประกันความ มั่นคงทางสังคมและสิทธิพื้นฐานทางสังคม
• ทัศนะทางสวัสดิการ สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีความพยายามที่จะให้รัฐสร้างหลักประกันให้กับพลเมือง ตั้งแต่เกิดจนตาย การจัดให้มีระบบประกันสังคม แต่ถูก กระแสต้านจนไม่สามารถดำเนินการได้ การแก้ปัญหาจึง เน้นไปที่ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ด้อยโอกาส 	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดตั้งกองทุนเงินทดแทน (ตามประกาศ คณะปฏิวัติ พ.ศ.2515) - เน้นการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก ผู้ด้อยโอกาส
• ทัศนะเกี่ยวกับการ ดำเนินการ ทางสังคมสงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - มีความพยายามที่จะแก้ปัญหาสังคมเชิงโครงสร้างแต่ถูก กระแสคัดค้านจนไม่สามารถดำเนินการได้ - การแก้ปัญหาจึงออกมาในรูปของการบรรเทาความ เดือดร้อน เฉพาะหน้าโดยไม่แตะต้องที่ตัวโครงสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลให้สามารถปรับตัวเข้ากับโครงสร้าง สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่
• ความคิดความเชื่อ และทัศนะรวบยอด	<ul style="list-style-type: none"> - ความสุขสมบูรณ์ - ประชาธิปไตยสังคม , อมาตยาธิปไตย 	<ul style="list-style-type: none"> - มาตรฐานการครองชีพ , มาตรฐานความเป็นอยู่ , ระดับการ ครองชีพ - พ่อขุนเผด็จการ , อมาตยาธิปไตย

ผลการศึกษาและวิจารณ์

ความคิด ความเชื่อ และทัศนคติทางอุดมการณ์	สมัยรัตนโกสินทร์	
	พ.ศ. 2516 - 2540	พ.ศ. 2540 - 2550
• ความคิด ความเชื่อทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - มีความตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชน - ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ขยายวงกว้างขึ้น แต่ความเชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาติน้ำ ยังคงมีบทบาท - ชำราชากรมีค่านิยมเจ้าขุนมูลนาย ประชาชนมีค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจ 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ สิทธิมนุษยชนมากขึ้น - ความคิดความเชื่อแบบวิทยาศาสตร์ขยายวงกว้างขึ้น ขณะที่ความเชื่อเรื่องบาปบุญ เวรกรรม ชาติน้ำ ยังคงมีบทบาท - ค่านิยมเจ้าขุนมูลนายของชำนองการและค่านิยมยกย่องผู้มีอำนาจในหมู่ประชาชนลดความเข้มข้นลง
• ความคิด ความเชื่อทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับแนวทางเศรษฐกิจเสรีนิยม 	<ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด - ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
• ความคิด ความเชื่อทางการเมือง	<ul style="list-style-type: none"> - มีการปะทะกันของวัฒนธรรมอำนาจนิยมและวัฒนธรรมประชาธิปไตย - ความเข้มแข็งขึ้นของวัฒนธรรมประชาธิปไตย ทำให้การเมืองการปกครองเป็นแบบกึ่งเผด็จการกึ่งประชาธิปไตย - กษัตริย์อยู่ในฐานะประมุขรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ - ผู้ปกครอง/นักการเมืองสัมพันธ์กับประชาชนภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา 	<ul style="list-style-type: none"> - เชื้อในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้ง - มีการกระจายอำนาจการปกครองและทางการคลังแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น - เกิดความตื่นตัวของการเมืองภาคประชาชน - กษัตริย์อยู่ในฐานะประมุขรัฐภายใต้รัฐธรรมนูญ - ผู้ปกครอง/นักการเมืองสัมพันธ์กับประชาชนภายใต้ระบบอุปถัมภ์ - การยึดหลักธรรมทางพุทธศาสนา
• ทัศนคติการมองปัญหาสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความสำคัญกับปัญหาสังคมที่เกิดจากการที่คนในสังคมขาดหลักประกันความมั่นคงทางสังคมและสิทธิพื้นฐานทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการขาดความยุติธรรมในสังคม ปัญหาที่เกิดจากเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ปัญหาจากการที่คนในสังคมขาดหลักประกันความมั่นคง ปัญหาที่คนในสังคมขาดสิทธิพื้นฐานทางสังคม ปัญหาที่เกิดจากทุนทางสังคมขาดความเข้มแข็ง และปัญหาที่เกิดจากการที่คนไม่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบทางสังคม
• ทัศนคติทางสวัสดิการสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีระบบการประกันสังคมโดยใช้เวลาลงต้นอยู่ถึง 15 ปี (พ.ศ.2518-2533) จึงได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.ประกันสังคม พ.ศ.2533 - มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคม (พ.ศ.2534) และยกร่าง พ.ร.บ. สวัสดิการสังคม (พ.ศ.2536) 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องการให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นธรรม และรัฐเข้ามามีบทบาทนำในการดูแลสวัสดิการประชาชน
• ทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลให้สามารถปรับตัวเข้ากับโครงสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ด้วยการจัดสวัสดิการขั้นต่ำแบบประชาสงเคราะห์ 	<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งแก้ปัญหาที่ตัวบุคคลให้สามารถปรับตัวเข้ากับโครงสร้างสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่
• ความคิดความเชื่อ และทัศนคติรวบยอด	<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพชีวิต , ความมั่นคงทางสังคม , การดำรงชีวิตที่ดี , ความเป็นอยู่ - อมาตยาธิปไตยผสมประชาธิปไตย 	<ul style="list-style-type: none"> - คุณภาพชีวิต , ความมั่นคงในชีวิต , ความอยู่ดีมีสุข , ความพอเพียง , ความยั่งยืนและสมดุล - ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงชุดความคิดความเชื่อทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ทัศนคติการมองปัญหาสังคม ทัศนคติเกี่ยวกับสวัสดิการสังคม และทัศนคติเกี่ยวกับการดำเนินการทางสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐที่ประกอบกันขึ้นเป็นอุดมการณ์การบริหารสังคม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นรากฐานการวางนโยบายการบริหารสังคมให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2539). อุดมการณ์ : แนวคิดและการวิเคราะห์. ใน ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์ และคณะ. วิธีวิทยาศึกษาสังคมไทย. กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรรยา สุภาพ. (2532). ทัศนคติการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.
- Iatridis, Demetrius S. (1994). Social Policy : Institutional Context of Social Development and Human Service. Brooks/Cole Publishing Company.
- Mullaly, Robert P. (1997). Structural Social Work : Ideology, Theory and Practice. Oxford University Press, 1997. N.J.: prentice Hall.
- Sumner, Colin. (1979). Reading Ideologies : An Investigation into the Marxist Theory of Ideology and Law. Academic Press.